

також запровадження диференційованих тарифів для населення та комунально-побутового сектора за зонами доби (часом споживання електроенергії). Адже на сьогодні погодинний облік електроенергії у цієї групи споживачів по суті відсутній на відміну від США та країн Західної Європи, де нічний тариф удвічі нижчий за денний. Доцільно переглянути практику впровадження штучно низьких тарифів для населення, нато-мість увівши адресну грошову допомогу для малозабезпечених.

Як показує світовий досвід, кардинальні зміни у діяльності енергетичної галузі нерідко супроводжуються серйозними кризовими явищами, зумовленими і недобросовісною конкуренцією, і недосконалим регулюванням діяльності енергетичних бірж та ринків (прикладом може бути енергетична криза у Каліфорнії взимку 2000-2001 рр.[2]). Зважаючи на це, при реформуванні енергетики в Україні слід прагнути до виваженого, наукового, еволюційного поступу у подальшому розвитку галузі, максимально зберігаючи всі позитивні надбання попередніх років. Обов'язково треба враховувати соціально-економічну ситуацію у державі, динаміку макроекономічних показників, технічне оснащення всього енергетичного господарства і, насамперед, готовність українського споживача бути раціональним, ощадливим та платоспроможним при споживанні такого унікального ресурсу як електрична енергія.

Література

1. Коновал П. Дерегулювання – революційний процес в енергетиці або 6 уроків доктора Корякіна., Енергетика та ринок, № 2(27), 2003.
2. Федоренко Г.М., Федоренко М.Г., Кучерява І.М. Енергетична криза в Каліфорнії (США): розвиток, причини, уроки., Новини енергетики, № 6, 2001.
3. Краус М. Розвиток конкурентоздатних ринків електроенергії., Енергетика та ринок, № 2(15), 2000.
4. Turgoose B. Recent development world-wide in power exchanges. Power Economics, Wilmington Publishing Co., July/August 1998.
5. Федоренко Г.М., Кенсницький О.Г. Ефективні елементи національної енергетичної стратегії США., Новини енергетики, № 8, 2001.

УДК 314.74 + 314 (477)

Асист. С.С. Гринкевич, канд. екон. наук;
студ. І.Р. Груй – Львівська КА

МІЖНАРОДНА МІГРАЦІЯ РОБОЧОЇ СИЛИ ТА ЇЇ РОЗВИТОК В УКРАЇНІ

Розглянуто основні причини, позитивні та негативні наслідки міжнародної міграції робочої сили, визначено мету міждержавного переміщення трудового потенціалу. Здійснено аналіз стану і особливостей міжнародної міграції робочої сили в Україні.

Ключові слова: міжнародна міграція, трудовий потенціал, трудова міграція.

Assist. S.S. Grynkevych; stud. I.R. Gruy – Commercial Academy of L'viv

International migration of labour power and its development in Ukraine

Main causes, positive and negative results of international migration of labour power are considered, purpose of international transference of labour potential is fixed in the article. Analysis of state and peculiarities of international migration of labour power in Ukraine is carried out.

Keywords: international migration, labour potential, labour migration.

Однією зі складових частин світового господарства є міжнародний ринок праці, поява якого стає можливою тільки тоді, коли починає діяти механізм стихійного регулювання попиту і пропозиції іноземної робочої сили.

Економічний та соціальний розвиток людства на початку ХХІ ст., відбувається в умовах поглиблення глобалізаційних процесів. Ці тенденції є тими загальними економічними аспектами, які породжують міжнародну міграцію робочої сили.

Окрім загальних економічних аспектів трудової міграції, існують специфічні, обумовлені трансформаційними процесами, що відбуваються в українській економіці. Затяжна економічна криза супроводжується подальшим вивільненням працівників і зростанням диспропорції між пропозицією робочої сили і попитом на неї. Сучасний стан зайнятості працездатного населення характеризується тенденцією зниження її рівня. Так, за останні 10 років загальна чисельність зайнятих у галузях економіки зменшилась майже на 25 %, тобто майже кожен четвертий працівник за порівняно короткий термін залишив сферу суспільного виробництва.

Поглиблюються негативні тенденції в розвитку трудового потенціалу, які проявляються у звуженні демографічної бази його відтворення через зниження народжуваності, збільшення смертності, скорочення тривалості життя тощо. За оцінками українських фахівців основні тенденції несприятливої демографічної ситуації зберігатимуться до 2010 року і становитимуть загрозу подальшого формування трудового потенціалу України.

Міжнародна міграція робочої сили ґрунтується на можливостях, умовах і прагненні працездатного економічно активного населення працювати у будь-якому регіоні, країнах світового співтовариства з метою задоволення своїх життєвих потреб.

Основними причинами, які зумовлюють міжнародну міграцію робочої сили є наступні:

- незадовільні економічні умови життя працездатного населення в країнах еміграції (низький рівень заробітної плати, безробіття, низький життєвий рівень, зuboжіння і т.д.);
- стабільний порівняно високий рівень зарплати в основних імміграційних центрах (США, Західна Європа);
- порівняно вищий технічний рівень умов праці в країнах імміграції;
- соціальні умови для більш повної реалізації своїх можливостей у країнах імміграції;
- природні катаклізми в країнах еміграції і вищий рівень охорони навколишнього середовища в країнах імміграції;
- політичні, релігійні, військові, національні, культурні причини.

Мета міждержавного переміщення трудового потенціалу – прагнення до поліпшення матеріального стану – залишається незмінною, як правило, в тривалій історичній перспективі. Щодо форм міграційних процесів, то вони змінюються залежно від багатьох обставин. Найзагальнішими є постійна і тимчасова форми міграції. Сучасна міграція набула тимчасового характеру: мігранти здебільшого мають намір по закінченні певного строку повернутися на батьківщину. Таким чином, істотною рисою сучасної міжнародної трудо-

вої міграції є ротаційний характер. Дослідники цієї проблеми відмічають, що ротація буває прискореною і уповільненою. У прискорену (до 3 років) потрапляє вся завербована і ретельно відібрана іноземна робоча сила, уповільнена-триває довше і охоплює працівників, відібраних уже в процесі виробництва. На їхню частку, як правило, припадає не більше як 30 % усієї чисельності працівників-мігрантів. [4, с. 139]

Для України, після проголошення її незалежності, характерні як постійна, так і тимчасова форми міждержавної міграції, серед яких переважає остання форма.

У 2004 році міждержавна міграція в Україні мала такий вигляд: прибуло – 38567 осіб, вибуло – 46182 осіб.

Найбільше прибуло у Донецьку область (5525 осіб), найменше – у Закарпатську область (218 осіб). Найбільше вибуло з Донецької області (6384 особи), найменше – з Тернопільської області (544 особи). [1, с. 377]

Нині Україна на європейському ринку праці переважно виступає як держава-експортер робочої сили, хоча відмічається тенденція до зростання числа іноземних громадян, які працюють в Україні. Як стверджують окремі науковці, чисельність останніх приблизно в 10 разів менша, ніж українців, які працюють за кордоном.

Засоби і методи реалізації міграційної політики західних країн Європи змінюються залежно від ситуації на ринку праці. Так, в умовах дефіциту трудового потенціалу у західних європейських країнах уряди цих держав уживали заходів до заохочення імміграції, в тому числі й нелегальної.

Імміграційна політика західних європейських держав не завжди дає бажані результати в обмеженні міграційних потоків, оскільки нелегальна міграція стає вигідною сферою бізнесу для інфраструктурних підрозділів ринку праці, які іноді використовують дипломатичні представництва для одержання шенгенських віз з метою в'їзду в країни ЄС. Так, тільки за останні 5 років у посольстві Німеччини в Україні серед усієї кількості оформлених віз для українських громадян частка віз, оформлених нечесним шляхом, становила 70 %. Такою нелегальною діяльністю переважно займаються співробітники туристичних бюро та інших служб.

У цілому можна говорити про те, що розвиток в Україні міжнародної міграції робочої сили, яка призводить до значного відпливу трудового потенціалу, несприятливо впливає на розвиток трудового потенціалу нашої країни.

Окремі науковці стверджують, що міжнародна міграція робочої сили для України нині має переважно негативні наслідки: масовий відплив продуктивної робочої сили, особливо вчених і спеціалістів, негативно впливає на трудовий потенціал країни та її регіони, знижується інтелектуальний потенціал країни (водночас національна економіка втрачає наймобільнішу і, зазвичай, найконкурентоспроможнішу частину трудового потенціалу, оскільки з метою працевлаштування за кордон виїжджають, в основному, молоді люди з досить високим рівнем освіти, внаслідок чого відбувається зміна структури трудових ресурсів); еміграція, зазвичай, супроводжується вимушеним розривом, хоч не рідко й не остаточним, сімейних зв'язків, їх послаблення.

Хоча не заперечуючи окремих негативних аспектів міжнародної міграції робочої сили, вона все ж таки на даному етапі має більше позитивних результатів, оскільки:

- хоч це явище є соціальним лихом, але воно долає ще більше лихо – високий рівень безробіття, який далеко перейшов межі природного рівня безробіття в регіоні;
- значну частину зарплати емігранти переказують або перевозять на батьківщину, що поповнює валютний фонд країни та забезпечує достатній прожитковий рівень для їхніх сімей (якщо від 1 млн. емігрантів за місяць надійде 200 дол. від кожного, то в цілому це становитиме 200 млн. дол. та 1,2 млрд. дол. за 6 місяців, тобто ця сума більша від одноразового кредиту для України від міжнародних фінансових організацій);
- грошові перекази працівниками-мігрантами іноземної валюти в Україну сприяють розширенню торгівлі товарами, в тому числі й вітчизняного виробництва. Частина емігрантів після повернення з-за кордону вкладає зароблені кошти в організацію бізнесу, виробництва, що певною мірою сприяє формуванню ринкових відносин.

Крім цього, частина емігрантів отримує за кордоном освіту, професійну підготовку, досвід роботи, що також є позитивним моментом для країни-донора робочої сили.

Отже, міжнародна міграція робочої сили є складним і масштабним явищем, яке викликає неоднозначні результати: ліквідуючи дефіцит робочої сили в деяких галузях і регіонах, вона загострює конкуренцію на ринку праці; даючи можливість отримання надприбутків, створює додатковий тиск на соціальну сферу країн-реципієнтів (країн, в які спрямовані потоки робочої сили). Еміграція, з одного боку, відкриває можливості для взаємозбагачення культур, а з іншого – створює проблему збереження національної самобутності як іммігрантів, так і місцевого населення. У країнах-донорах робочої сили трудова еміграція сприяє вирішенню проблеми безробіття і, водночас, призводить до втрати якісно кращої національної робочої сили.

Література

1. Статистичний щорічник України за 2004 рік// Держкомстат України. – К.: Вид-во "Консультант", 2005. – С. 377.
2. Міжнародна економіка: Підручник/ А.П. Рум'янцев, Г.Н. Климко, В.В. Рокоча та ін.; За ред. А.П. Рум'янцева. – К.: Знання-Прес, 2003. – 447 с. – (Вища освіта ХХІ століття).
3. Єсінова Н.І. Економіка праці та соціально-трудова відносини: Навч. посібник. – К.: Кондор, 2004. – 432 с.: іл., табл. – Бібліогр.: 40 назв.
4. Ткач В.Ю. Європейський ринок праці в системі міжнародної міграції трудових ресурсів// Економіка АПК. – 2005, № 2. – С. 138-143.
5. Заклетка О., Юрченко В. Трудова еміграція як умова розвитку міжнародного ринку праці// Вісник КНТЕУ. – 2002, № 4. – С. 9-20.

УДК 330.322 (075)

Аспір. Р.І. Ленак¹ – НУ "Львівська політехніка"

СУЧАСНІ ІНСТРУМЕНТИ АКТИВІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КРЕДИТУВАННЯ

Розглядається організація консорціумного кредитування та проектного фінансування як перспективних напрямів інноваційного партнерства підприємств і банків.

¹ Наук. керівник: проф. В.І. Алексєєв, д-р екон. наук – НУ "Львівська політехніка"